

NY MUSIK

Agnani, Frödin, Söderberg

– ny musik för gamla instrument

Per Mårtenson: *”Scheinbar /.../ vorwärts”* (2007) – uruppförande

Lars Sandberg: *Stavelser* (1996)

J.S. Bach: *Sinfonia nr 13 a-moll* (BWV 799)

Lars Sandberg: *Varv och lager* (2007) – uruppförande

—paus—

Bruce Mather: *In Memoriam Bengt Hambraeus* (2001)

Ylva Skog: *Crocheted Butterfly* (2007) – uruppförande

Christer Lindwall: *On Human Geography* (2007) – uruppförande

Louise Agnani – viola da gamba

Kerstin Frödin – blockflöjt

Peter Söderberg – teorbb

Lördag den 16 februari 2008, kl.16.00

Vävarsalen, Kulturhuset, Borås

Entré 50:-
Medl. fri entré

Kring 2004 gjorde tonsättaren Christian Wolff och freeformgitarristen Keith Rowe en gemensam improvisationsturné i USA. Keith Rowe har senare berättat att deras samtal före och efter konserterna framförallt kretsade kring en sak: fascinationen för barockmusik framförd av den nya generation musiker som spelar på gamla instrument, men med en experimentell udd och nerv i spelet. ”Vi var båda överens om att det är i dessa kretsar man i dag hittar de bästa musikerna, det gäller till exempel dem som spelar i William Christies och René Jacobs ensembler.”

Denna konsert med ny musik, som utforskar de klangliga möjligheterna i instrumentkombinationen blockflöjt, gamba och teorb, kan tolkas som ett uttryck för en motsvarande tendens. Alla talar åtminstone om intresset för att skapa något nytt, som rör sig utanför det förväntade.

”Det finns ett vidöppet och precis lyssnande bland den här sortens musiker som absolut liknar freeformmusik”, säger **Per Mårtenson** (f.1967). ”Det har med känslan för tonhöjd att göra, ett klangtänkande som blir sin egen radikalitet. Kombinationen blockflöjt, gamba och teorb [som i ”*Scheinbar /... / vorwärts*” (2007)] ställer visserligen mig som tonsättare inför något fullkomligt okänt och utforskat, men det är just denna osäkerhet som attraherar mig. Skirheten och stramheten i klangen är fantasieggande. Det öppnar möjligheterna för att arbeta med mikrotonalt spel, som jag länge har ägnat mig åt. Jag är inte det minsta intresserad av att använda mig av barockklichéer.”

Redan i titeln **Lars Sandbergs** (f.1955) *Stavelser* (1996) ligger en antydning om en begränsning till det absolut nödvändiga. I detta verk för basgamba förekommer huvudsakligen tvåstaviga ”ord” med betoningen lång-kort, alla byggda på de minsta intervallen, liten eller stor sekund. Även om detta är en i grunden tonal musik finns här något av den speciella karaktär som är så typisk för tolvtonens melodiska tonfall.

Det finns likheter mellan Tristan-förspelet och **J.S. Bachs Sinfonia nr 13** a-moll – tonartssammanhang, rytm/metrik..., säger Lars Sandberg. Därför föreslog jag att den kunde spelas i anslutning till mitt stycke *Varv och lager*. Det senare ”citerar” Tristan, däremot finns inget citat från Bach i mitt stycke.

Lars Sandberg har länge intresserat sig för överlagringar, historiska skikt som skalas av och läggs på och där utforskningen av det traditionella materialet skapar en tvetydighet i musikens förankring. Han har till exempel, i ett stycke för blåsorkester, använt sig av ett Brucknerackord som om det vore skrivet av Webern. När den nya musiken och de gamla klangerna möts i det nya stycket *Varv och lager* (2007) är det dock inget barockverk som alluderas utan Wagners Tristanmusik. Så blir en problematik tydliggjord, som både har komiska och tragiska aspekter. ”Själva Tristanackordet kan beskrivas som musikhistoriens nav”, säger Lars Sandberg. ”Det är både den yttersta konsekvensen av den tonala musiken och den moderna musikens början. Det jag intresserar mig för kan beskrivas som en musikalisk arkeologi, att skära ett snitt genom ett material för att upptäcka de inneboende motsättningarna och de olika tidsmässiga skikten.”

Att, som i det här fallet, göra det med hjälp av en instrumentation som hör till en annan epok, leder inte bara till en serie stilistiska kollisioner utan i lika hög grad en produktiv osäkerhet. Var hör egentligen denna musik hemma? Hur tunn är isen man går på?

”*In Memoriam Bengt Hambraeus* för teorb solo (2001) skrevs på begäran av den framstående svenske lutenisten Peter Söderberg och är tillägnat honom. Han uruppförde stycket den 23 februari 2003 i Gustav Vasa kyrka i Stockholm, som del i en minneskonsert för Hambraeus.”

[Här skall parentetiskt nämnas att Bruce Mather (f.1939) var god vän och kollega till Bengt Hambraeus vid McGill-universitetet i Montreal, liksom att även Hambraeus komponerade för Peter Söderberg, nämligen sitt sista fullbordade verk, *Varianti per liuto* (2000).]

”Strängarna 1, 2, 8, 10, 12 och 14 är nedstämnda en kvartston. Detta möjliggör en sammanhängande kvartstonsskala på närmare två oktaver. Många ackord och arpeggion innehåller ett intervall om sammanlagt 11 kvartstoner, alltså en kvartston mer än en ren kvart. Andra avsnitt med tvåtonsackord bygger på 3, 5 respektive 9 kvartstoner. De melodiska passagerna använder huvudsakligen intervall om 2 eller 3 kvartstoner. För att organisera tonhöjderna har jag använt ett system skapat av Ivan Vysjnegradschij, den store pionjären inom mikrotonal musik.”

Om sitt *Crocheted Butterfly* (2007) för sopranblockflöjt och EAM, har **Ylva Skog** (f.1963) knypplat ihop följande rader:

”Crocheted Butterfly betyder virkad fjäril. De första konkreta ljuden jag spelade in är från handarbetsverktyg. Den elektroniska stämman skapar en fond som blockflöjten kontrasteras mot.

Jag fantiserar att flöjten är en tråd, möjligtvis av gult garn, som rör sig i piruetter omkring virknålen. Jag är själv ganska slängd i virkning och har knåpat ihop både gardiner och överkast i mina dagar. Handarbete hör till sysselsättningar som kan anses onödigt tidsödande men som ändå har sin dragningskraft på nya utövare.

Crocheted Butterfly har kommit till som ett samarbete mellan Kerstin Frödin och mig. Min tanke är att det ska vara lätt för Kerstin att framföra verket utan komplicerad teknisk utrustning.”

Titeln till **Christer Lindwalls** (f.1950) stycke *On Human Geography* (2007) är hämtad från den amerikanske sociologen och geografen David Harvey som analyserat den globala kapitalismens rörelser utifrån klassiska geografibegrepp. Här flyttas Harveys kritiska tänkande över i en helt annan sfär och blir en kollision mellan det sena 1600-talet och det tidiga 2000-talet. Den musikaliska utgångspunkten är den oupplösta dissonansen och barockens överlastade estetik. Men i stället för att göra barockpastischer låter Lindwall det rhizomatiska förhållningssättet i filosofen Deleuze’ anda, som varit något av den röda tråden i hans komponerande, skapa nya och oväntade revor i barockens klangspråk. Det handlar om spänningar och motsättningar mellan en inre och yttre geografi, om rent fysiska spänningar i mötet med instrumentkroppen.

Magnus Haglund [mestadels]